

تفاوت تربیت نفس و تزکیه نفس / ویژگی مشترک جنبشهای نوپدید دینی و مکاتب مراقبه

یک کارشناس امور دینی نسبت به روشها و مکاتب مختلف مراقبه که در سالهای اخیر تبلیغ می شود، هشدار داد و گفت: ممکن است خیلی از این گروهها ظاهرا بگویند نماز بخوانید و روزه بگیرید و...

یک کارشناس امور دینی نسبت به روشها و مکاتب مختلف مراقبه که در سالهای اخیر تبلیغ می شود، هشدار داد و گفت: ممکن است خیلی از این گروهها ظاهرا بگویند نماز بخوانید و روزه بگیرید و... اما این نماز و روزه ای که اینها می گویند با آنچه اسلام و قرآن می گوید فرق می کند چون نیت خدایی نیست.

حجت الاسلام سیدمحمد سادات منصوری رئیس مرکز پاسخگویی به شبهات دینی سازمان تبلیغات اسلامی در گفتگو با خبرنگار مهر درباره تفاوت تربیت نفس با تزکیه نفس گفت: عده ای نفس را تربیت می کنند اما آنچه اسلام بر آن تأکید دارد تزکیه نفس است البته تزکیه نفس، تربیت نفس هم هست اما در یک جهت خاص. قرآن هیچگاه نفرموده است: قد افلح من تربی بلکه فرموده: " قد افلح من زکاه". پس تأکید قرآن و روایات اسلامی بر تزکیه است.

تزکیه، نفس را از خودپرستی رهانیده به خداپرستی دعوت می کند

وی با بیان اینکه تزکیه نفس یعنی تربیت نفس در یک جهت خاص، افزود: یعنی نفس را از آلودگی ها پاک کردن. اما در مورد تربیت نفس اگر خارج از دایره دین و شریعت مقدس اسلام بدان بپردازیم، عده زیادی در دنیا بودند و هستند و احیاناً خواهند بود که به تربیت نفس پرداختند، همانطور که یک ورزشکاری مثلاً دنده دو میدانی با دویدن زیاد ماهیچه های پای خود را تربیت و تقویت می کند که در آن جهت کارایی بیشتری دارد، سرعتی که او می تواند بدود و میزان دویدن او هیچکدامش با فرد عادی که به پرورش این امر نپرداخته است قابل مقایسه نیست. عده ای هم از هزاران سال پیش تا کنون درصدد تربیت نفس بودند و رکن اصلی تربیت نفس، ریاضت است یعنی نفس انسان تا مادامی که توجه زیاد به بدن و فعالیتهای بدن و حمایت کردن از بدن دارد این نفس تربیت نمی شود یعنی آن ظرفیتهای و استعدادهایی که دارد شکوفا نمی شود.

این کارشناس امور دینی تصریح کرد: در اثر ریاضت چه مشروع و چه غیرمشروع نفس آدمی چون توجه اش نسبت به بدن کاسته می شود، نتیجه آن می شود که به خودش بیشتر می پردازد که این باعث تقویت خودش می شود این اصول کلی معرفت نفس است و ریاضتهایی است که سبب یکسری کارهای خارق العاده می شود.

سادات منصوری تأکید کرد: نفس چون مجرد است کارش نیازی به رفتارهای مادی و انرژی های مادی ندارد بلکه برای اینکه کارش را انجام دهد به اراده نیاز دارد وقتی اراده قوی شد نفس کارهای خود را با آن انجام می دهد. در اثر ریاضت وقتی نفس به خودش توجه پیدا می کند آن اراده تقویت می شود و کارهایی را می تواند انجام دهد که به نظر ما خارق العاده است. ممکن است شیئی را بدون دست زدن حرکت دهد یا از آینده خبر بدهد و غیره، که این کارها ناشی از تربیت نفس است اما دین اسلام بر تزکیه نفس تأکید دارد. یعنی نفس پالایش شود. چون مهمترین آلودگی که نفس پیدا می کند «خودپرستی« است که تزکیه نفس، نفس را از خودپرستی نجات داده و آن را خداپرست می کند.

وی به تشریح تفاوت اصلی تربیت نفس در اسلام با دیگر روشهای تربیتی در عالم گفت: تفاوت عمده تربیت نفس اسلامی با سایر تربیتهای نفس ها - که سابقه طولانی شاید به قدمت تاریخ بشری دارد - این است که خودپرستی را برداشته و خداپرستی را جایگزین می کند؛ یعنی مهمترین آلودگی نفس را می گیرد.

تربیت نفس با آلودگی خودپرستی به طاغوت بزرگی می انجامد

رئیس مرکز پاسخگویی به سؤالات دینی سازمان تبلیغات اسلامی تأکید کرد: اگر نفس با همان آلودگی یعنی خودپرستی، تربیت شود، این طاغوت بزرگی می شود. یعنی قبلاً ابزار کافی در دستش نبود و قبلاً هم طاغوت بود اما با تربیت نفس یک طاغوت بزرگی می شود. چون خودپرست است و خداپرست که نیست، حالا که خودپرست است و یک ابزار قوی هم دستش آمده است مرتب جلوه گری و خودنمایی و خودپرستی می کند و افراد را به سوی خود جمع می کند و مریدپروری می کند و به آنها دستورالعمل می دهد و سعی می کند در دیگران تأثیر بگذارد و به مشروع بودن و غیرمشروع بودن کارها نیز توجهی ندارد چون هدف دیگر خودش است و یک فرعون بزرگی می شود که قرآن در این باره غیرمستقیم از فردی به نام ¹⁷¹؛ بلعم باعور؛ یاد می کند که این شخص نفس قوی داشت و صاحب کرامت بود و مستجاب الدعوه بود منتهی خودپرست شد و قرآن مثل او را به مانند سگ می خواند.

وی یادآور شد: پس اگر انسان صرف نظر از شریعت مقدس اسلام به تربیت نفس بپردازد، نفسش تربیت می شود اما خودش تربیت نمی شود؛ شاید صاحب قدرتها و کرامات شود اما به شدت از انسانیت فاصله می گیرد اما اگر انسان از تزکیه نفس و از راه شریعت مقدس اسلام خود را تربیت کرد این فرد به تدریج و آهسته آهسته به خداپرست و موحدی تبدیل می شود که ممکن است این قدرتها را هم در ذیل این تزکیه نفس به دست آورد که در مورد بزرگان و علمایی که در عرفان هم دستی داشتند زیاد شنیدیم که توانایی هایی داشتند اما موحّد کامل بودند و البته از دیگرانی که در راه تربیت نفس رفتند نیز داستانهایی نقل شده اما اینها هرگز موحّد نشدند و در مسیر توحید نبودند و همان مسیر شیطان را پیش رفتند.

حجت الاسلام سادات منصوری با اشاره به قدمت تاریخی مبحث تربیت نفس تصریح کرد: این قضیه سالیان سال قدمت دارد و داستانهای زیادی از گذشته های تاریخ وجود دارد و فرقه های مختلف در هند و در برخی دیگر از نقاط جهان وجود دارند که به کار تربیت نفس مشغول هستند و بعضاً کارهای خارق العاده هم انجام می دهند اما اینها اصلاً مسیرشان با مسیر اسلام متضاد است.

نقطه مشترک همه جنبشهای نوپدید دینی و مکاتب مختلف مراقبه

وی تأکید کرد: در دهه های اخیر و شاید از دهه 70 میلادی در غرب در اثر زدگی از دنیای مادی صرف و اینکه آنچه را که می خواستند در مسیحیت تحریف شده نیافتند، تمایلاتی به معنویت به وجود آمد و برای دستیابی به آن معنویت بیشتر از الگوهای بودیسم و هندوئیسم و... استفاده کردند و به تدریج تبدیل شدند به روشهایی در تربیت نفس که برخی از آنها را نظام مند کردند و مقالات و کتابهای زیادی نوشتند و به ¹⁷¹؛ جنبشهای نوپدید دینی؛ معروف شدند که مخفف آن NRNS است.

این کارشناس دینی افزود: جنبشهای نوپدید دینی تنوع زیادی دارند و نقطه مشترک همه آنها این است که شما را به آرامش می‌رسانیم و کاری می‌کنیم که قدرت و اراده خاصی پیدا کنید و روحتان را از بدنتان خارج می‌کنیم و غیره؛ و اصل و اساس همه اینها تربیت نفس است نه تزکیه نفس. در کشور ما که همیشه غرب زدگی تأخر دارد یعنی آنچه در غرب دوره اش می‌گذرد تازه در ایران مد می‌شود، این جنبشهای نوپدید دینی که در غرب از دهه 70 ظهور کرد، در ایران حدود 10 سال رواج پیدا کرده است که دقیقاً اینها ضد اسلام است و انسانها را به جای اینکه تربیت الهی کند تربیت شیطانی می‌کند.

وی در پایان اعلام کرد: ممکن است که خیلی از این جنبشهای نوپدید دینی ظاهراً بگویند نماز بخوانید و روزه بگیرید و... اما این نماز و روزه ای که اینها می‌گویند با آنچه اسلام و قرآن می‌گوید فرق می‌کند، آنها می‌گویند نماز بخوانید تا به آن آرامش برسید اما ما می‌گوییم نماز بخوانید تا عبادت خدا را بکنید و بنده خدا شوید. آنها می‌گویند روزه بگیرید تا آن ریاضت را انجام دهید اما ما می‌گوییم که اگر کسی برای ریاضت روزه بگیرد و برای آرامش نماز بخواند باطل است، چون نیت خدایی نیست. تنها نیت در اسلام توحید است و انسانها به عبودیت خدا دعوت می‌شوند نه به نفس پرستی و خودپرستی. بنابراین باید به شدت از نظر فرهنگی با این مسائل مقابله شود و به مردم آگاهی‌های لازم در مورد اساس کار و هدف مدعیان تربیت و مراقبه نفس و ... داده شود.